

2. Лебедик Л. В. Підготовка викладачів вищої школи в умовах магістратури у країнах Європи / Л. В. Лебедик // Ukrainian professional education = Українська професійна освіта : науковий журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2017. – Вип. 2. – 124 с. – С. 72-78.
3. Лебедик Л. В. Дидактичні принципи формування ІКТ-компетентностей майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки / Л. В. Лебедик // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 3(13). – С. 215-219.
4. Стрельников В. Ю. Авторські курси як форма підвищення кваліфікації викладачів / В. Ю. Стрельников // Навчально-методичний журнал «Освіта. Технікуми. Коледжі». – 2017. – № 1,2 (42). – С. 14-17.
5. Стрельников В. Ю. Акмеологічна компетентність викладача вищої школи / В. Ю. Стрельников // Вісник Черкаського ун-ту. Серія «Педагогічні науки». – № 31 (244). – Черкаси: ЧНПУ імені Богдана Хмельницького, 2013. – С. 71-74.
6. Стрельников В. Ю. Модель професійної компетентності викладача вищої школи / В. Ю. Стрельников // Наукові записки ПОШПО: Моделі ключових та професійних компетентностей педагогічного працівника. – Випуск 2. – Полтава: ПОШПО, 2012. – 180 с. – С. 25-33.
7. Стрельников В. Ю. Модель якостей викладача як проєктанта технологій освіти дорослих / В. Ю. Стрельников // Витоки педагогічної майстерності. Зб. наук. пр. ПНПУ імені В.Г. Короленка. – Випуск 10. – Серія «Педагогічні науки». – Полтава: Видавництво «АСМІ», 2012. – 370 с. – С. 270-275.
8. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 2. – 670 с.
9. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 3. – 156 с.
10. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5-ти т. – К. : Рад. школа, 1979-1980. – Т. 3. – С. 7-301.

Євгенія Батоз

ВИКОРИСТАННЯ ПРОВІДНИХ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ (ДО 100-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО ПЕДАГОГА)

*Щоб дати учням іскорку знань,
вчителеві треба ввібрати ціле море світла.
В. О. Сухомлинський.*

«Сучасна українська школа – всебічно розвинені учні», – таку мету на нинішньому етапі розбудови вітчизняної освіти ставлять перед собою працівники МОН, керівники навчальних закладів, учителі. Сьогодні українська школа має приймати виклики, які не лише диктуються *реформою НУШ*, а ще й ті, що продукує саме життя. Сучасна школа має випускати не просто відмінників-медалістів, чи витривалих спортсменів, вона має формувати *цілісні особистості*, які матимуть однаково високий рівень розвитку у різних сферах суспільного життя: науковій, культурній, спортивній.

Для всебічного розвитку юних школярів необхідні висококваліфіковані педагоги, які своєю систематичною щоденною працею допоможуть вихованцям відшукувати, а головне – постійно розвивати свій неповторний потенціал. Для цього сучасним учителям стануть у нагоді провідні ідеї та погляди на суть навчально-виховного процесу та гармонійного розвитку особистості *заслуженого педагога України В. О. Сухомлинського*.

Метою нашої статті є детальне вивчення основних ідей та поглядів українського педагога-новатора.

«Для мене немає вищого щастя на землі, як працювати заради дітей, як віддавати серце дітям», – писав великий український учитель В. О. Сухомлинський, засновник гуманної педагогіки. Він автор понад тридцяти ґрунтовних праць із загальної педагогіки та методики виховання. Найважливіша книга Василя Олександровича *«Серце віддаю дітям»* – твір, що *«присвячений серцю педагога»* [2], одним із розділів якого є питання розбудови *«Школи радості»* [2], створеної підготувати дітей до кропіткого навчального процесу за рік до вступу в перший клас. У цій імпровізованій школі немає крейди, дошки, рядів парт, тому що вона знаходиться *під відкритим*

небом. В. О. Сухомлинський уважав, що саме природа є джерелом здоров'я та гарного самопочуття, а поганий апетит, втота та емоційне напруження спостерігається у школярів після тривалого розумового навантаження: «Ми маємо справу з тим порушенням обміну речовин, яке виникає внаслідок тривалого перебування в приміщенні. При цьому порушенні дитина втрачає здатність до зосередженої розумової праці. Особливо зростає число нездужань у період бурхливого росту організму» [2]. Великий педагог допомагав дітям пізнавати і відкривати для себе дивовижний світ природи, спостерігати за птахами, комахами, рослинами і заохочував їх до самостійного складання казок про те, що їх захопило чи здивувало: «Казка – це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки й мови. Без казки, без гри, уявлення дитина не може жити, без казки навколишній світ перетворюється для неї на гарну, але все-таки намальовану на полотні картину; казка примушує цю картину ожити» [2].

Свою «школою під відкритим небом» Василь Олександрович довів думку про те, що дитину потрібно виховувати за допомогою наочності, що була відома ще за часів «Великої дидактики» Я. А. Коменського, але саме В. О. Сухомлинський вперше змінив авторитарно-командирську систему навчання на гуманістичний підхід до кожного вихованця, неодноразово говорячи про те, що «за кожним словом вчителя має бути теплота».

«Школа – це перш за все вчитель. Особистість учителя – наріжний камінь виховання», – говорив Василь Олександрович, і ми погоджуємося з цією думкою, адже лише плідна і послідовна стратегія навчання мудрого наставника допоможе дитині в повній мірі розкрити свої здібності [3].

Термін «виховання» по-різному пояснюється в різних підручниках з педагогіки: «соціально і педагогічно організований процес формування людини як особистості» (Н. П. Волкова); «головний компонент педагогічного процесу, надзвичайно складне соціальне явище, спрямоване на формування у вихованців наукового світогляду, особистісних рис громадянина України на основі відродження традицій національної свідомості й самосвідомості, інтелектуального, професійного, морального, правового, фізичного, екологічного розвитку» (В. В. Ягупов); «спеціально організований, цілеспрямований, творчий процес формування суб'єкт-суб'єктних морально-естетичних виховуючих відносин дорослих і дітей, учителів і учнів» (А. М. Бойко). У В. О. Сухомлинського термін «виховання» означає «постійне духовне спілкування вчителя і дитини», адже саме така комунікація є наріжним каменем гуманної педагогіки Василя Олександровича, тому сучасний вчитель має працювати над побудовою комфортної атмосфери в класі саме за рахунок дружньої бесіди зі своїми вихованцями, але не втрачаючи свого авторитету при цьому.

Свої погляди на мету виховання та навчання, розвиток дитячої особистості, розбудову школи «світочу розуму» В. О. Сухомлинський описав у численних працях: «Методика виховання колективу» (1971), «Як виховати справжню людину» (1976), «Розмова з молодим директором школи» (1973), «Педагогічний колектив середньої школи» (1958), «Шлях до серця дитини» (1963), «Сто порад учителям» (1967). Діяльність і праці Василя Олександровича є важливими не лише для історії педагогіки: вони є актуальними і корисними і в сучасному часовому вимірі, тому що покликані допомагати вчителям віднаходити нові шляхи для вдосконалення навчального процесу.

В. О. Сухомлинський писав: «Учитель готується до хорошого уроку все життя», – ця теза є провідною у діяльності педагога, тому що мудрий наставник має щодня відшліфувати свої професійні вміння і ділитися новими знаннями зі своїми учнями.

Василь Олександрович радив учителям «боротися за думку й серце своїх вихованців», тобто зацікавлювати дітей таким чином, щоб вони були креативними у вирішенні різноманітних завдань, самостійно проявляли ініціативу у дослідницько-пошуковій роботі, та навіть прагнули пов'язати своє життя із цією начальною дисципліною [3]. Наступним кроком у досягненні мети навчального процесу В. О. Сухомлинський вважав наочність як засіб, що сприяє розвитку і поглибленню уважності, адже за допомогою чуттєвого сприйняття дитина набагато краще запам'ятовує новий матеріал (спрацьовує механізм емоційної пам'яті). Доцільно також наголосити на інтелектуальному розвитку школярів: учні повинні збагачуватися новими знаннями та розширювати свій словниковий запас, тому вчитель має заохочувати вихованців до читання, складаючи список книг, які вони мають прочитати за певний проміжок часу. Потім проблемні питання можна обговорити на виховних годинах у формі дебатов.

Варто сказати про те, що найважливішим завданням учителя є навчити дітей мислити креативно, розриваючи шаблони, а для досягнення цієї мети мудрі наставники мають підвести вихованців до думки про необхідність самоосвіти та безперервного розвитку власної особистості. Виховання успіхом має бути наскрізним у навчальному процесі: дитина повинна вірити у власні сили та ламати перешкоди. Мотивування учня оцінкою повинно бути, але за тієї умови, що вона націлить дитину на кращий результат, а не викличе апатію і небажання вчитися.

Народна мудрість говорить: «Що посієш, те й пожнеш», – ця фраза є наскрізною у діяльності вчителя, адже ми маємо сіяти і плекати в кожній дитині те *«розумне, добре й вічне»*, щоб через деякий час побачити плоди своєї праці у вигляді найвищих досягнень наших вихованців. Василь Олександрович неодноразово звертав увагу саме на розвиток інтелектуальних здібностей дітей, не забуваючи при цьому залучати вихованців до трудової діяльності, навички якої не раз ставали корисними у повсякденному житті [1].

Отже, методика гуманістичного виховання Василя Сухомлинського є актуальною для використання сучасними педагогами, тому що лише добротою, терпимістю та любов'ю до своїх вихованців можна відшукати шлях до їхніх сердець. Ми повинні не принижувати гідність учня оцінкою, а мотивувати його ставати краще, надихати його на роботу над своєю особистістю і формуванням характеру. *«Кожна дитина має бути щасливою»* – таке завдання ставив перед собою Василь Олександрович, а сучасні вчителі повинні мати собі за мету не лише навчити дитину базовим поняттям і навичкам, а відкрити їй шлях до пізнання. *«Сонце освітлює людині шлях, а школа дає їй крила»* – така основна мета навчально-виховного процесу у сучасній українській школі.

Список використаної літератури

1. Жадан Л. Сторінками творів мудрого вчителя. До 100-річчя від дня народження Василя Сухомлинського / Л. Жадан // Управління школою. – 2018. – № 25/27. – С. 2–53.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1972. – 244 с.
3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю : книга для вчителя / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1988. – 304 с.

Олександра Литвин

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЗА

В. О. СУХОМЛИНСЬКИМ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

У зародках епохи метамодерну, в галузях культури й освіти почали все більше концентрувати увагу на людині як індивідуумі. Це стало одним із основних поштовхів до деструкції шаблонної системи освіти, яка була підлаштована під інтереси суспільства вже застарілого устрою. Ще одним поштовхом стало те, що стара школа не є придатною для розвитку тих умінь і навичок, які зараз цінуються на сучасному ринку праці – це зменшує кількість компетентних кадрів і суттєво знижує конкурентоспроможність України. Суспільство змінюється й потребує деформації системи відповідно до його вимог.

Зараз Нова Українська Школа поставила собі за мету розкрити індивідуальні задатки кожної дитини, допомогти їй сформувати характер і реалізуватися в сучасному соціумі. Філософія нової освіти прагне відійти від використання застарілих дидактичних методів, надлишкової затеоретизованості навчальних матеріалів, переобтяження учнів фактами, які в перспективі не знадобляться на практиці. З дедалі більшою повагою ставляться до специфіки кожної особистості в процесі її розвитку та формування, враховують її характерні потреби. В умовах швидкого прогресу цифрових і мережевих технологій життя кожної людини потребує постійної самоосвіти далеко за рамками навчальних закладів, тож одна з основних цілей сучасного педагога – навчити вчитися й користуватися набутими знаннями, що значною мірою збігається з поглядами В. Сухомлинського.

Як і в НУШ, В. Сухомлинський засуджував одноманітне навчання, що зводиться лише до зубріння, простого тренування пам'яті, механічного заучування. Натомість реформа НУШ прагне урізноманітнити та індивідуалізувати навчально-виховний процес, посилити мотивацію навчатися, дати поштовх до креативного мислення, підвищити педагогізацію батьків, виховати всебічно розвинену особистість. Але перш ніж говорити про результат, необхідно продумати, якими способами його досягти, які методи навчання будуть найдоцільніші та найефективніші. *«Від умілого використання методів залежить не тільки міцність знань та практичних умінь і навичок, але й формування в учнів поглядів на знання, науку, виховання, бажання вчитись»* [1], – зазначає В. Сухомлинський у своїх працях.

Вражає, що в минулому столітті, в умовах більш жорсткої та скутої системи освіти, Василь Олександрович, аналізуючи, уже розумів, у якому руслі потрібно рухатися для ефективного вдосконалення розвитку дитини, і був на крок попереду. Він залишив нам величезну педагогічну спадщину, яка є актуальною для сучасних педагогів. Такі праці як *«Серце віддаю дітям»*, *«Сто порад учителю»*, *«Як виховати справжню людину»*, *«Праця і моральне виховання»*, *«Методика виховання колективу»*, *«Азбука моралі»* можуть створити потужне підґрунтя для формування педагога Нової Української Школи.